

MUZEJSKO DRUŠTVO
JESENICE

LETO III ŠT. 1
1993

MUZEJSKI CASOPIS

Urejuje uredniški odbor: Janez Meterc, Joža Varl, Tone Konobelj

PROGRAM ZA LETO 1993

Ing. Borut Razinger

Muzejski večeri bodo v letu 1993 vsak tretji četrtek v mesecu v Kosovi graščini. Nekatere prireditve pa bodo tudi v krajih izven Jesenic.

-28.januar, Jože Mihelič: Triglavski narodni park v objektivu enajstih fotoamaterjev

-18.februär, Pustne šege na Gorenjskem (diapozitivi različnih avtorjev)

-marec ali april, SKUPŠČINA MDJ

-18.marec, Borut Razinger: Drago, okrasno in umetno kamenje

-15.april, Dr.Cena Avguštin: Umetnostno-zgodovinska podoba Jesenic in Gornjesavske doline ali Janko Avsenik: Zanimivosti s svetovnih gora

-8.do 9.maj, Organizirano vodstvo po razstavi mineralov in okrasnih kamnov v Trziču (Borut Razinger).

-maj ali junij, ekskurzija po znanem in neznanem Bohinju.

Jeseniski program društva bo objavljen v naslednji številki Društvenega časopisa.

SEKCIJA PRIJATELJEV MINERALOV

Sekcijo prijateljev mineralov je nekaj ljubiteljev ustanovilo v okviru Muzejskega društva Jesenice 7.2.1993. Dogovorili so se, da se bodo sestajali vsak prvi torek v mesecu ob 18.00 uri v prvem nadstropju Kosove graščine torej že 2.3.93 ob 18.00 uri. Sestanke bo vodil ing. Borut Razinger, ki se že več kot dvajset let ukvarja z minerali. Na sestankih bodo obravnavali različne tematike: od nabiranja, zbiranja, urejanja, prepoznavanja, analiziranja, literature do uporabe mineralov v različne namene. Uporabljali bodo tudi diapozitive s predavanj "Neznani svet mineralov" in "Dragi, okrasni in umetni kamni". Vabimo vse tiste, ki jih minerali zanimajo, da pridejo na sestanke in s seboj prinesejo kakšen kamen, ki ga ne poznajo, da ga bodo skupaj prepoznali. Dogovorili so se tudi, da bodo letos obiskali tudi Razstavo mineralov v Trziču, ki bo predvidoma drugo soboto in nedeljo v maju.

ČLANARINA ZA LETO 1993

ČLANI.....300 SIT
UPOKOJENCI, UČENCI,
DIJAKI, ŠTUDENTJE.....150 SIT

NAROČILNICA

Jeseniški zbornik JIL naročam:
Št.:1,2,3(razprodan),4,5,6
Cena: 1,2,4 in 5.....250 SIT
Cena: 6.....400 SIT

JESENICE IN ŽELEZNICA

Kje so pravzaprav "Jesenice"?

Današnje mesto s tem imenom omejujeta cestni tabli pri bolnici na Plavžu in pred Koroško Belo. Središče mesta naj bi bilo nekako med kolodvorom in Gimnazijo. Pa vendar si še pred drugo svetovno vojno na tem predelu na vprašanje "Kam greš?" lahko dobil odgovor "Na Jesenice!" S tem je vprašani hotel povedati, da gre v del mesta med hotelom Korotan in gasilskim domom. Od "Korotana" navzdol torej niso bile več Jesenice!

Tudi citat iz Valvasorjeve "Slave Vojvodine Kranjske" to potrjuje: "Od kod je rudnik Sava ... dobil ime, kmalu opazimo, če le vemo da leži ob Savi ...; leži pa med trgom Jesenicami in Javornikom."

In kaj ima to opraviti z železnico? Leta 1870 je "Privilegirana Rudolfova železnica" (K.k.priv.Kronprinz Rudolf-Bahn, KRB) zgradila mimo Jesenic progo od Trbiža do gorenjskega kolodvora v Šiški. Ta proga je bila 1873 podaljšana do Beljaka, kjer se je priključila na že 1868 zgrajeno progo proti severu. Postaja se je sicer imenovala "Assling, postajno poslopje" pa je bilo pravzaprav na Savi in sicer nekje tam, kjer je danes trgovina Lesnina. Državna cesta je takrat zavila ob današnjem hotelu Korotan čez polje proti jugu na Savo; tu so bile najvzhodnejše hiše Jesenic.

Prva kretnica je bila vzhodno od te ceste, nekako nasproti Tancarjeve hiše. Postaja je imela samo štiri hiše in je segala na vzhodu približno do tam, kjer je danes blagovnica Fužinar. Leta 1884 je bila železniška družba podržavljena in leta 1890 so zgradili še odcep v železarno. Severno od postaje je v tem območju potekal takomenovani "Materialgraben" - tu so bili ribniki, o katerih so govorili starejši Jeseničani. Od tu proti Mirci pa so bili travniki in

polja, last Jožeta Klinarja, Helene Klinar, Janeza Pšenice in drugih; predel se je imenoval Spodnje polje. To je razvidno tudi iz Franciscejskega katastra 1826 (Jeklo in ljudje VI, 1991, stran 19) in posestnega lista za hišo na današnji Titovi cesti 12.

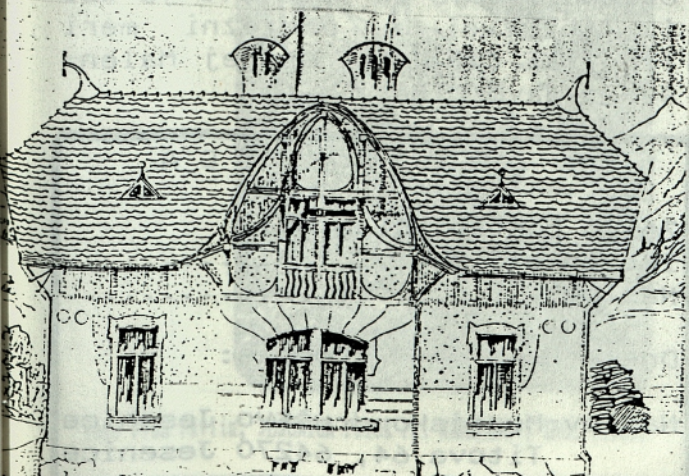
Ko so leta 1900 začeli graditi proge "alpskega programa" zadru-go zvezo s Trstom, so cesto med Jesenicami in Savo prekinili, saj se je postaja razširila proti zahodu do Plavža. Namesto te povezave so speljali dve novi cesti: eno od Tancarjeve hiše proti vzhodu in nato preko ljubljanske proge po klancu navzdol do železarne ter drugo od hotela Pošta, preko nadvoza in nasipa do tam, kjer je bila stara cesta prekinjena. Na spodnjem polju so razen novega postajnega poslopja in železniških hiš začele rasti tudi ostale hiše. Tukaj si je zgradil vilo tudi stavbenik Valli. To je ena najlepših hiš na Jesenicah, leži pa za blokom, v katerem sta Slovenijašport in Borovo. Valli je v tem predelu zgradil tudi hišo, ki jo je kupil mr.ph. Ernest Koželj in v njej odprl prvo lekarno na Jesenicah ter osnovno šolo, ki jo danes poznamo pod imenom Gimnazija. Material za izravnavo terena so razen iz predora pridobivali nasproti postaje, kjer je danes tržnica in ta izkop tudi takoj pogozdili. Čeprav je proge alpskega programa zgradila država, so bila organizacijsko razdeljene na phyrensko, tursko, karavanško in bohinjsko progo. Meja med karavanško in bohinjsko progo je bila na Jesenicah in to v osi starega postajnega poslopja. Karavanška proga poteka od Celovca (km 0,0, 441 m) preko Podrošce do Jesenic (km 42,6, 573 m) s stranskim odcepom od Podrošce do Beljaka. Skozi Celovec in Jesenice so v tem času vozili ekspresni vlaki iz Berlina čez Prago v Trst. Zanimivo je tudi, da so bili vsi cestni prehodi od Hrušice do Baške grape izvedeni izven nivoja medtem, ko so bile na

Rudolfovi železnici samo do Ko-
roške Bele tri zapornice. Ko so
leta 1909 s tursko progo poveza-
li Jesenice še preko Salzburga
in Muenchna z Nemčijo, so Jese-
nice postale eno od najvažnejših
železniških križišč takratne
Avstroogrske.

Ing Borut Razinger

DRUŠTVO LJUBITELJEV ŽELEZNIC

Društvo se imenuje "Železna
cesta" s sedežem v Ljubljani.
Društvene prostore ima v zgradbi
nove Centralne postavljalnice na
Železniški postaji na Jesenicah.
Člani, simpatizerji in "firbci"
se dobivajo vsak torek ob 17.
uri v društvenem prostoru CP v
1. nadstropju. Letos se člani
dobivajo vsaktorek. Teme so:
zgodovina železnic na diapoziti-
vih (Janez Koželj), video pos-
netki o železnici in predavanja
o elektriki (Martin Brumat) ter
delo na društveni maketi. zdel-
va makete je zanimiva za tiste,
ki se na tako delo pripravljajo
doma, saj se lahko naučijo
različnih spretnosti (maketiran-
ja, postavljanja tirov, napelja-
ve elektrike, pokrajina itd.).
Vabimo vse, ki jih železnica
zanima, da pridejo na sestanek
društva. S seboj lahko prinesejo
tudi kakšen pokvarjen model
lokomotive, ki ga bodo člani
društva popravili.
Društvo ne deluje v okviru MDJ,
čeprav nekateri člani redno
sodelujejo pri delu obeh
društev.

VABILO MUZEJA JESENICE K SODELO- VANJU

V zadnjem času so na Jesenicah
spet oživela prizadevanja za
obnovitev objektov fužinarskega
kompleksa na Stari Savi. Konser-
vatorska izhodišča, sprejeta v
občinskem srednjeročnem progra-
mu, se že materializirajo.
Njihov končni namen je vzpos-
tavitev ustreznih delovnih,
razstavnih in bivalnih pogojev v
objektih in renaturalizacija
sedaj opuščenega industrijskega
prostora bivše plavžne aglomera-
cije.

Vzporedno z opisanimi prizade-
vanji teče tudi muzejska razis-
kovalna dejavnost. Proučevanje
zgodovinskega razvoja naselja
Stara Sava je nastavek teženj za
rekonstrukcijo zgodovine nekdaš-
ločenih naselbinskih enot, ki so
se po drugi svetovni vojni
dokončno vključile v leta 1929
proglašeno mesto Jesenice.

Radi bi oživili spomin na
življenje na nekdanjem Ruardovem
trgu, spoznali kako in v kakšnih
stanovanjskih razmerah ste
živeli v kasarni, graščini,
Gostinčarjevi, Krivčevi, Kore-
novi hiši...

kako ste se še kot otroci kopali
v industrijskih rakah, ob kater-
ih so matere prale perilo, kaj
vse so ponujali kramarji na
sejmih ob cerkvenih praznikih in
kje še so nakupovale mame,
marsikdo lahko obnovi spomin na
pot v šolo skozi Hrenovco, spet
drugi, katere združbe so se
dobivele v gostilnah pri "ajnc-
erju", "cvajerju" in "drajerju"
(pri Markot, pri Herman in še
eni neznani gostilni). V prene-
katerem predalu najbrž še leži
kakšna orumenela (družinska)
fotografija, najemna stanovanj-
ska pogodba ali spis na temo:
Kako ste kot šolar preživljali
prosti čas? Uradni dokumenti
tako konkretiziranih vsebin
praviloma ne prinašajo.

Prisrčno vabim vse, ki ste
kakorkoli skušali življenje na
Stari Savi k sodelovanju. Do-
stopni smo vsak delavnik na
sedežu Muzeja Jesenice na Stari
Savi, Prešernova 45.

SILVESTER MIRTIC

SEZNAM ČLANOV MD

ADAM Stane, Žagarjeva 33, Rad.
 AMBROŽIČ Janez, Zabreznica 37a
 AMBROŽIČ Matjaž, Breznica 32
 ANDERLIČ Olga, Bl.Dobrava 26a
 BEGUŠ Joža, Moste 11a
 BEGUŠ Vinko, Zgornji Otok 3
 BRATUN Anica, Hrušica 133
 BRUN Viktor, Titova 75
 ČEH Saša, Titova 22
 ČOP Jaka, Rodine 34
 ČUČNIK Andrej, Breznica 28 a
 ČUŠIN Branko, Cankarjeva 24
 DELAVEC Avgust, Delavska 7, Moj.
 DIMITROV Pavel, Breg 69
 DOLINŠEK Marjan, c.1.maja 78
 DRAGOJEVIČ Zlata, Bokalova 8
 ERŽEN Miro, c.v Radovno 4a, Moj.
 FALETIČ Iva, Žirovnica 79
 FELDIN Miro, Rodine 72
 GLOGOVŠEK Jože, V.Svetine 22
 HORVAT Brane, Moste 7
 HAMERŠAK Mirko, Bokalova 9
 HROVAT Janez, Titova 38
 JENKO MARIJA, Prešernova 21
 JENKO Janez, Prešernova 21
 JENSTERLE J.DAMJAN, Hrušica 58d
 JENSTERLE A.Damjan, B.Dobrava 81
 KERSNIK Mihael, Delavska 10, Moj.
 KOFLER Stane, Dovje 85, Moj.
 KOKOŠINEK Nataša, Cankarjeva 40
 KNOBELJ Antonija, Titova 89
 KNOBELJ Franc, Titova 89
 KNOBELJ Helena, Hrušica 132
 KNOBELJ Tone, Hrušica 132
 KOVAČIČ Zdravko, Titova 82
 KOŽELJ Janez, Titova 12
 KRČ Srečko, Stražišarjeva 13
 KRIŽNAR Stane, Titova 115
 MALENŠEK Andrej, Finžgarjeva 7
 MALENŠEK Majda, Finžgarjeva 8
 MARKEŽ dr.Andrej, Titova 20
 MIRTIC Silvo, C.talcev 2
 METERC Janez, Zabreznica 37 a
 MRAK Albin, Žirovnica 2 b
 NOČ Alojz, C.1.maja 9
 NOČ Anton, Na trati 26a, Lesce
 NOČ Frančišek, Tomšičeva 38
 NOČ Martin, Potoška pot 3
 NOČ Tadeja, Na trati 26a, Lesce
 NOVAK Mira, Bokalova 8
 NOVAK Mojca, Bokalova 8
 NOVAK Tomaž, Bokalova 8
 NOVOSEL Aleš, Bokalova 15
 OBERŽAN Andrej, Titova 22
 ODAR Otmar, Pod gozdom 4
 OSTERMAN-KERŽAN Slavica, Alpska 9
 OZEBEK Konrad, Breg 128
 PALČIČ Janez, Hrušica 53
 PESJAK Dani, V.Svetina 4

PRAPROTNIK dr.Nada, Moste 7
 PERKO Breda, Pod vrbami 55, Lj.
 PREŠERN Angelca, Titova 3
 PREŠERN Dušan, Titova 3
 PRETNAR Matevž, Titova 41
 PRETNAR Vitomir, Smokuč 75
 RAZINGER Borut, Hrušica 130
 REKAR Alojzija, Medvedova
 SAGADIN Milan, Zupančičeva 39, Kr.
 SOKLIČ Boštjan, Žirovnica 62 a
 SVOLJŠAK Drago, Ledine 33, N.Go.
 SVETLIN Milan, C.1.maja 20
 ŠALAMON Nada, Bezje 10, Kr.Gora
 ŠIMNIC Alojz, Tomšičeva 54
 ŠIFRER Franc, Lipce 55
 ŠMID Janez, Benedičičeva 2 a
 TARMAN Marko, Na trati 4, Gozd
 TAVČAR Anton, Žirovnica 15
 TORKAR TAHIR Zdenka, Titova 62
 TROJAR Izidor, Titova 3
 VALIČ Andrej, Žanova 22, Kranj
 VARL Joža, Titova 87
 VIDMAR Romana, Žerjavec 7
 ZAVRŠNIK Jožica, Vrba, Preš.hiša
 ZUPAN Janez, Zabreznica 10
 ZUPANČIČ Janez, Gabela 5, Gozd
 ŽERJAV Anton, Kosova 2

RAZSTAVA

O PAVLETU ZIDARJU

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je Osnovna šola na Koroški Beli 5.februarja 1993 odprla zanimivo razstavo o lani preminulem pesniku in pisatelju PAVLETU ZIDARJU. Razstava na osnovni šoli je stalna in je zaradi bogatega gradiva, dokumentov, fotografij, avtorjevih izdanih knjig in člankov vredna ogleda. Idejo za razstavo je dal in jo tudi v pretežni meri izpeljal član MDJ Andrej Malenšek z Javornika.

PRIJAVNICA

Želim postati član MDJ

Ime in priimek:.....

Naslov:.....

Dne:

Podpis:

Naslov: Muzejsko društvo Jesenice

Titova 64, 64270 Jesenice